

Avis de l'Union royale des Juges de Paix et de Police (URJPP)
pour la Commission permanente de l'Economie, de la Protection des consommateurs et de l'Agenda numérique de la Chambre des Représentants concernant 'l'industrie de la dette et l'endettement excessif des consommateurs'

Audition du mercredi le 6 novembre 2019

Le juge de paix est quotidiennement confronté à la pauvreté croissante. Il est en effet compétent pour les procédures concernant la plupart des dettes des consommateurs ("[Vrederechters trekken aan de alarmbel over het stijgend aantal dossiers van onbetaalde facturen](#)", [Nieuwsblad 26 septembre 2019](#))

Le juge de paix ne veut pas rester un gros producteur de jugement (par défaut) qui augmente exponentiellement une montagne de dettes.

L'URJPP avait déjà souligné ce point à l'occasion du projet du gouvernement précédent d'introduction de l'injonction de payer pour les consommateurs (*Doc. Parl. Chambre, [DOC 54 1219/005](#), p. 150, audition du 25 août 2015; [L. VRANCKEN, "L'injonction de payer et le consommateur", J.T. 2015, 367](#)*).

La conciliation

La pauvreté et en particulier la pauvreté des enfants doit être combattue en soumettant les demandes de paiement des dettes d'argent à la conciliation du juge de la paix (art. 730/1 à 733 du Code judiciaire). Cette procédure est gratuite.

Cependant, il n'y a pas de sens à imposer la conciliation sans plus (Proposition de Loi du

Advies van het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters (KVVP)
voor de vaste commissie Economie, Consumentenbescherming en Digitale Agenda van de Kamer van Volksvertegenwoordigers over 'de schuldindustrie en de overmatige schuldenlast voor consumenten'

Hoorzitting woensdag 6 november 2019

De vrederechter wordt dagelijks geconfronteerd met de toenemende armoede. Hij is immers bevoegd voor de invordering van de meeste schulden van consumenten ("[Vrederechters trekken aan de alarmbel over het stijgend aantal dossiers van onbetaalde facturen](#)", [Nieuwsblad 26 september 2019](#)).

De vrederechter wil geen massaproductent blijven van (verstek)vonnissen die de schuldenberg exponentieel verhogen.

Het KVVP had dit reeds benadrukt bij het vroegere plan van de Regering om het betalingsbevel voor consumenten in te voeren (*Parl. St. Kamer [DOC 54 1219/005](#), p. 150, hoorzitting 25 augustus 2015; [L. VRANCKEN, "L'injonction de payer et le consommateur", J.T. 2015, 367](#)*).

De minnelijke schikking

Armoede en in het bijzonder kinderarmoede moeten bestreden worden door de vordering tot betaling van een geldschuld *ter minnelijke schikking* voor te leggen aan de vrederechter (artikelen 730/1 tot 733 van het Gerechtelijk Wetboek). Deze procedure is gratis.

Het volstaat echter geenszins om de minnelijke schikking zonder meer te

30 novembre 2017 de modification du Code judiciaire en ce qui concerne l'obligation de citer en conciliation en vue de lutter contre l'industrie de la dette, introduite par Madame Annick LAMBRECHT (sp.a), *Doc. Parl, Chambre, [DOC 54 2824/001](#)*.

verplichten (Wetsvoorstel van 30 november 2017 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat betreft de verplichte oproeping in minnelijke schikking ter bestrijding van de schuldindustrie, ingediend door mevrouw Annick LAMBRECHT (sp.a), *Parl. St. Kamer, [DOC 54 2824/001](#)*).

Il faut accompagner le consommateur activement vers la conciliation.

Men moet de consument actief begeleiden naar een minnelijke schikking.

Cela peut être fait en obligeant les entreprises, aussi bien les sociétés que les associations, à envoyer une copie des factures impayées au CPAS. Les assistants du CPAS peuvent souvent déterminer la cause du défaut de paiement par une simple visite à domicile et, si nécessaire, demander au greffier de la justice de paix du lieu de résidence du consommateur de convoquer l'entreprise et le consommateur en vue d'une conciliation.

Dit kan door de ondernemingen, zowel de vennootschappen als de verenigingen, te verplichten een kopie van de onbetaalde factuur naar het OCMW te zenden. De hulpverleners van het OCMW kunnen veelal via een eenvoudig *huisbezoek* de oorzaak van de wanbetaling vaststellen en zo nodig de griffier van het vredegerecht van de woonplaats van de consument verzoeken om de onderneming en de consument op te roepen met het oog op een minnelijke schikking.

L'ancienne secrétaire d'État à la Lutte contre la pauvreté, Mme Zuhail DEMIR (N-VA), avait préparé un avant-projet de loi prévoyant déjà une pause de trois mois pour permettre au CPAS de soutenir le débiteur ("[Drie maanden bescherming om oplossing uit te werken](#)", *Het Belang van Limburg, 20 juillet 2018*).

Voormalig staatssecretaris voor Armoedebestrijding mevrouw Zuhail DEMIR (N-VA) had een voorontwerp van wet voorbereid waarin reeds voorzien werd in een pauze van drie maanden om het OCMW toe te staan de debiteur te ondersteunen ("[Drie maanden bescherming om oplossing uit te werken](#)", *Het Belang van Limburg 20 juli 2018*).

Sans un accompagnement actif par le CPAS, une conciliation n'a aucune chance. Le consommateur ayant des soucis financiers et en tout cas le consommateur en situation de pauvreté classe très souvent les invitations, mises en demeure et exploits d'huissiers de justice à la verticale. Par honte ou parce qu'il ne voit aucune solution à son problème financier, il adopte une attitude passive et se présente rarement à l'audience de conciliation du juge de paix. De plus, le consommateur ignore souvent que la demande peut faire l'objet de contestations ou qu'il peut demander un plan de remboursement.

Zonder een actieve begeleiding door het OCMW is een minnelijke schikking kansloos. De consument met financiële zorgen en alleszins de consument in armoede klasseert uitnodigingen, aanmaningen en exploiten van gerechtsdeurwaarders heel vaak verticaal. Uit schaamte of omdat hij geen oplossing voor zijn financieel probleem ziet, neemt hij een passieve houding aan en verschijnt hij slechts zelden op de verzoeningszitting van de vrederechter. Bovendien weet de consument vaak niet dat de vordering voor betwisting vatbaar is of dat hij een afbetalingsplan mag vragen.

Faute de succès, la conciliation obligatoire en matière locative a été supprimée (V. TOLLENAERE, “Verjaring en rechtspleging inzake huur”, in M. DAMBRE, B. HUBEAU en S. STIJNS (eds.), *Handboek Algemeen Huurrecht*, Brugge, die Keure, 2015, p. 844 – 845, n° 27). Elle n'était pas non plus incluse dans la législation régionale sur le bail d'habitation.

Door het gebrek aan succes werd de verplichte minnelijke schikking in huurzaken opgeheven (V. TOLLENAERE, “Verjaring en rechtspleging inzake huur”, in M. DAMBRE, B. HUBEAU en S. STIJNS (eds.), *Handboek Algemeen Huurrecht*, Brugge, die Keure, 2015, p. 844 – 845, nr. 27). Zij werd evenmin terug opgenomen in de gewestelijke woninghuurwetgevingen.

La limitation des coûts du recouvrement judiciaire

Il est paradoxal que le juge de paix, qui est censé protéger le citoyen, alourdisse sa charge de dettes, parce que la loi l'oblige à condamner le débiteur à supporter des frais de justice élevés, qui dépassent souvent le montant principal lui-même.

Ces frais de procédure peuvent être évités de plusieurs manières.

Lorsqu'à l'audience de conciliation, aucun accord amiable ne peut être conclu, l'affaire pourrait tout d'abord être inscrite, à la demande d'une partie, au rôle général des affaires pendantes afin que le juge de paix puisse prononcer un jugement à la même audience.

Ensuite, l'URJPP propose la gratuité de la procédure judiciaire relative au paiement des dettes des consommateurs.

Le juge de paix pourrait exempter le consommateur qui se trouve dans une situation financière précaire, de la contribution de 20,00 € au fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne perçue par le greffier (Loi du 19 mars 2017 instituant un fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne), ainsi que du droit de rôle de 50,00 € qui est ensuite perçu par le SPF Finances (Loi du 14 octobre 2018 modifiant le Code des droits

De beperking van de kosten van de gerechtelijke invordering

Het is paradoxaal dat de vrederechter, die geacht wordt de burger te beschermen, diens schuldenlast nog vergroot doordat de wet hem verplicht de schuldenaar te veroordelen tot hoge proceskosten, die de hoofdsom zelfs vaak overstijgen.

Deze proceskosten kunnen op meerdere manieren vermeden worden.

Wanneer op de verzoeningszitting geen minnelijke schikking bereikt wordt, zou vooreerst de zaak op verzoek van een partij op de rol van de algemene zaken (de zogenoemde A-rol) kunnen geplaatst worden zodat de vrederechter op dezelfde zitting een vonnis kan uitspreken.

Voorts stelt het KVVP de *kosteloosheid* voor van de gerechtelijke procedure tot betaling van alle consumentenschulden.

De vrederechter zou de consument die zich in een precaire financiële situatie bevindt kunnen vrijstellen zowel van de bijdrage van € 20,00 voor het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand die door de griffier geïnd wordt (Wet 19 maart 2017 tot oprichting van een Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand) als van het rolrecht van € 50,00 dat nadien door de FOD Financiën geïnd wordt (Wet van 14 oktober 2018 tot wijziging van het Wetboek der

d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe en vue de réformer les droits de greffe).

registratie-, hypotheek- en griffierechten ten einde de griffierechten te hervormen).

En plus une tarif de 0-% de TVA pourrait être prévu dans toutes les affaires de consommation, tant pour les frais de procédure, que ceux d'exécution.

Daarenboven zou voor consumentenzaken het BTW-0%-tarief kunnen worden toegepast, voor zowel de proceskosten als de uitvoeringskosten.

Les frais de procédure pourraient être réduites en plus par l'instauration d'une indemnité de procédure de 50% de l'indemnité minimale actuelle dans chaque affaire qui fait partie d'une série de 10 ou plus de procédures de recouvrement à la même audience.

Ook de rechtsplegingskosten zouden kunnen worden gedrukt door in consumentenzaken de minimumrechtsplegingsvergoeding in reeksen te herleiden tot 50% van het huidige bedrag voor elke zaak die deel uitmaakt van 10 of meer invorderingen op dezelfde zitting.

Finalement les frais d'exécution en matière de consommation pourraient être plafonnés par dossier à € 500,00 ou € 750,00, ce qui devrait exclure les abus actuels.

Tenslotte kan voor de uitvoeringskosten in consumentenzaken per zaak een maximumfactuur worden opgelegd van € 500,00 of € 750,00, wat de huidige misbruiken moet uitsluiten

La compétence exclusive du juge de paix

De exclusieve bevoegdheid van de vrederechter

La compétence exclusive du juge de paix du domicile du consommateur doit être étendue à toutes les demandes des entreprises (sociétés et associations) en paiement d'une somme d'argent (facture). Donc, ne doivent plus être seulement visées les demandes de paiement relatifs à la fourniture d'électricité, de gaz, de chauffage ou d'eau ou pour des communications électroniques (articles 591, 25° et 628, 25° du Code judiciaire), ainsi que les demandes relatives à un contrat de crédit (articles 591, 21° et 628, 8° du Code judiciaire).

De exclusieve bevoegdheid van de vrederechter van de woonplaats van de consument moet uitgebreid worden tot *alle* vorderingen van ondernemingen (vennootschappen en verenigingen) tot betaling van een geldsom (factuur). Dus niet alleen voor vorderingen tot betaling van een geldsom voor het leveren van elektriciteit, gas, warmte of water of voor het aanbieden van een elektronisch communicatienetwerk (artikelen 591, 25° en 628, 25° van het Gerechtelijk Wetboek), tot terugbetaling van een consumentenkrediet (artikelen 591, 21° en 628, 8° van het Gerechtelijk Wetboek).

C'est seulement ainsi que le juge de paix du domicile du consommateur aura une idée précise de la charge de la dette et pourra prévoir des plans de remboursement globaux et réalisables dans le procès-verbal de conciliation. Cette méthode est introduite aux Pays-Bas ("[Rechter helpt bij](#)

Enkel hierdoor krijgt de vrederechter van de woonplaats van de consument een duidelijk beeld van de schuldenlast en kan hij globale en haalbare afbetalingsplannen in de processen-verbaal van minnelijke schikking laten opnemen. Deze werkwijze vindt ook ingang in Nederland ("[Rechter helpt bij](#)

[schulden”, Rechtspraak, Magazine van Raad voor de Rechtspraak, juillet 2019, 8\).](#)

[schulden”, Rechtspraak, Magazine van Raad voor de Rechtspraak, juli 2019, 8\).](#)

Le recouvrement amiable des dettes

De minnelijke invordering van schulden

L’URJPP a déjà souligné à plusieurs reprises les violations flagrantes de la Loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur, et notamment de l’interdiction de recouvrer des montants imprévus ou non autorisés (article 3, § 2), ainsi que le fait de demander au consommateur toute indemnisation qui n’a pas été convenue dans le contrat sous-jacent (article 5). La loi prévoit cependant des sanctions civiles, administratives et pénales (articles 14, 15 et 16).

Het KVVP heeft reeds herhaaldelijk gewezen op de flagrante schendingen van de Wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument, meer bepaald van het verbod om niet-voorzien of niet wettelijk toegestane bedragen te innen (artikel 3, § 2) en om aan de consument enige vergoeding te vragen die niet werd overeengekomen in de onderliggende overeenkomst (artikel 5). De wet voorziet nochtans in burgerrechtelijke, administratieve en strafsancties (artikelen 14, 15 en 16).

Ainsi, les factures sont systématiquement augmentées par des intérêts conventionnels, frais de résiliation et clauses pénales exorbitants (R. STEENNOT, “Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten”, in M. DAMBRE en P. LECOCQ, *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Bruges, die Keure, 2018, p. 11 – 14, n° 18 –20).

Zo worden facturen systematisch verhoogd met woekerintresten en exorbitante opzeg- en schadevergoedingen die soms sluiks gefactureerd worden (R. STEENNOT, “Onrechtmatige bedingen in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten”, in M. DAMBRE en P. LECOCQ, *Rechtskroniek voor de vrede- en politierechters 2018*, Brugge, die Keure, 2018, p. 11 – 14, nr. 18 –20).

Les juges de paix sont obligés de déclarer même par défaut ces intérêts illégaux, et ces demandes de frais de résiliation ou de clauses pénales non fondées (J. NOWAK, “HvJ: rechter moet regels over onrechtmatige bedingen ambtshalve toepassen in verstekprocedure”, *Juristenkrant* 13 juni 2018, 2).

De vrederechters zijn ertoe verplicht om ook bij verstek deze onwettelijke intresten, opzeg- en schadevergoedingen ongegrond te verklaren (J. NOWAK, “HvJ: rechter moet regels over onrechtmatige bedingen ambtshalve toepassen in verstekprocedure”, *Juristenkrant* 13 juni 2018, 2).

Une initiative législative est indiquée pour limiter les frais du recouvrement amiable en termes chiffrés et précis. L’URJPP propose une interdiction complète des indemnités conventionnelles de résiliation et des clauses pénales, ainsi que des intérêts conventionnels.

Wetgevend initiatief is aangewezen om de kosten van de minnelijke invordering cijfermatig en precies af te bakenen. Het KVVP stelt een volledig verbod van conventionele opzeg- en schadevergoedingen en van conventionele intresten voor.

Pour l'Union royale des Juges de Paix et de
Police de Belgique asbl,
Albert BILLIET, président de l'URJPP, juge de
paix du 4ème canton de Bruges,
Chris FOURIE, juge de paix du canton de
Landen-Zoutleeuw,
Bernard SCHRETTTER, juge de paix du second
canton de Wavre,
Lode VRANCKEN, juge de paix du canton de
Genk.

Voor het Koninklijk Verbond van de Vrede-
en Politierichters van België vzw,
Albert BILLIET, voorzitter van het KVVP,
vrederechter van het vierde kanton Brugge,
Chris FOURIE, vrederechter van het kanton
Landen-Zoutleeuw,
Bernard SCHRETTTER, vrederechter van het
tweede kanton Wavre,
Lode VRANCKEN, vrederechter van het
kanton Genk.

Versie 2.3